

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ НАУКИ

КРУТ КАТЕРИНА ОЛЕГІВНА

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри правоохоронної діяльності та поліцієстики факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ
ORCID 0000-0002-3027-4198

УДК 341.29-054.7

DOI 10.37772/2518-1718-2024-1(45)-11

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ВИЗНАЧЕННЯ СТАТУСУ МІГРАНТ/ БІЖЕНЕЦЬ

Стаття присвячена науковому дослідженню статусів мігрантів/біженців виходячи з досвіду історичних подій та міжнародного законодавства європейських країн. Російсько-українська війна призвела до наймасштабнішої від років Другої Світової війни масової міграції українського населення. Наслідком стала поява раніше невідомих українському суспільству феномену багатомільйонних вимушених мігрантів, внутрішньо переміщених осіб, шукачів притулку, переселенців та осіб, шукаючих додаткового чи тимчасового захисту. Оскільки в статті мова йде про біженців/мігрантів, ми врахували міжнародний досвід країн, які безпосередньо займаються правовим регулюванням різних категорій мігрантів.

З'ясовано, що біженці справді є однією з категорій мігрантів. Збіг між цими двома категоріями в глобальному контексті характеризується обмеженими шляхами легальної міграції, обмеженими довгостроковими рішеннями для біженців і каральною політикою щодо шукачів притулку. Слід відмітити, що біженці мають особливий статус, який підтверджується міжнародним режимом захисту біженців, та викладений в Конвенції та Протоколі про захист біженців. Наполягання на дихотомії мігрант/біженець спонукає багатьох вчених вважати, що біженцям потрібен захист, а мігрантам – ні, переконання, яке є хибним: біженцям може знадобитися «міжнародний захист», як це концептуально визначено в Конвенції про біженців, але всі мігранти – насправді всі люди, які потребують захисту держав від порушень їхніх прав людини. Дуже важливо наголосити, що особи, які рятуються від військового конфлікту можуть підпадати під визначення біженця, якщо наявна загроза переслідування з конвенційної підстави. За умови відсутності підстав переслідування за ознаками, що передбачені Конвенцією, вони можуть претендувати на додатковий захист, як це зробила більшість українців закордоном.

Запропоновано виступати за глобальний режим мобільності, який зрештою приведе до кращого захисту прав для всіх тих, хто переселяється, включаючи біженців. Міжнародне міграційне право все ще лише зароджується та є фрагментарним, але Глобальний договір про безпечну, впорядковану та врегульовану міграцію є важливим політичним кроком до більш узгодженого структурування відповідей держав.

Ключові слова: мігрант, біженець, міграційна криза, вимушені мігранти, довготривалі мігранти.

Постановка проблеми. Актуальність даної теми спричинена повномасштабним вторгненням російської армії на територію України, яке розпочалося 24 лютого 2022 року. Історична подія призвела до наймасштабнішої від років Другої Світової війни масової міграції українського населення. Наслідком стала поява раніше невідомих українському суспільству феномена багатомільйонних вимушених мігрантів, внутрішньо переміщених осіб, шукачів притулку, переселенців та осіб, шукаючих

додаткового чи тимчасового захисту. З цього періоду Україна стала державою, де відбуваються активні воєнні дії, які загрожують життю та здоров'ю нації, в результаті вона не може захистити та забезпечити безпеку своїх громадян. Українці вимушені були шукати притулки закордоном та набувати статусів відповідно до міжнародних положень. З цього погляду, проблематика біженець/мігрант набуває ще більшої актуальності у надзвичайних умовах російсько-української війни.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковим дослідженням міграційного права, а саме статусом біженців та мігрантів були присвячені роботи таких іноземних та вітчизняних вчених, як С. Каслс, С. Тімур, П. Сталкер, Р. О'Нейла, С. Спенсера, Е. Цакірі, О. Беспалова, С. Волкова, О. Кузьменко, О. Малиновської, В. Новіка, С. Пирожкова, О. Піскуна, І. Прибиткова, Ю. Римаренко, В. Трощинського, Ю. Тодики, Ю. Шемшученко, М. Шульги, С. Чеховича та інших. Проте невпинний процес розвитку і трансформації людського суспільства створює нові тенденції в міграційних переміщеннях, які, у свою чергу, потребують правового вивчення.

Метою статті є визначення статусу біженець/мігрант в міжнародній практиці задля чіткого розуміння та розмежування цих двох категорій. Адже подвійні зв'язки примусово/добровільно та політико/економічно, які лежать в основі їхньої відмінності є сумнівними.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні щонайменше 82,4 млн людей у всьому світі були змушені залишити свої домівки, серед них майже 26,4 млн біженців, та приблизно половина з них молодша за 18 років. Кожна 95-та людина на Землі залишила свій будинок внаслідок збройного конфлікту або через переслідування. За даними Управління Верховного комісара у справах біженців Організації Об'єднаних Націй (УВКБ ООН), лише за перші півтора місяця від початку гарячої фази нинішньої десятирічної російсько-української війни свої домівки залишили 11,4 млн українців, а в кінцевому варіанті ця цифра може сягнути 17 мільйонів [1]. Масштабна хвиля українців, які вимушено покинули територію України, спричинила «міграційну кризу» у світі та призвела до негативних наслідків соціального, економічного, безпекового, сімейного, демографічного характеру, як всередині країни, так і поза її межами. Дані наслідки можуть негативно вплинути на генофонд нації в майбутньому.

Отже, почнемо із правового статусу біженця, який визначений у Конвенції про статус біженців (1951р.) [2] та Протоколі до неї (1967р.) [3], і в Законі України «Про правовий статус біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» [4]. У деяких європейських країнах, особа, яка шукає притулок – має юридичний термін, який позначає особу, яка подала клопотання про надання статуту біженця, але ще не отримала остаточного рішення щодо свого клопотання. Зрештою, не всі особи, які шукають притулку, будуть визнані біженцями, проте особа, яка шукає притулку, не може бути повернута в країну походження до завершення справедливої процедури розгляду її клопотання. Дуже важливою особливістю є те, що особа не стає біжен-

цем через визнання її такою державою, особа – біженець, тому що відповідає критеріям біженця.

В пункті 1А Ковенції про статус біженців «біженцем визнається будь-яка особа, яка через обґрунтовані побоювання стати жертвою переслідувань за ознакою расової належності, релігії, громадянства, належності до певної соціальної групи чи політичних поглядів знаходиться за межами країни своєї національної належності і не в змозі користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися захистом внаслідок таких побоювань; або, не маючи визначеного громадянства і знаходячись за межами країни свого колишнього місця проживання в результаті подібних подій, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок таких побоювань [2]. Є кілька причин, чому статус біженця є особливим порівняно з іншими категоріями мігрантів. По-перше, режим захисту біженців базується на примусовому, а не добровільному переміщенні: біженець – це особа, яка має цілком обґрунтований страх бути переслідуваним принаймні за однією з п'яти перелічених причин. По-друге, як стверджує Каренс - з етичної точки зору демократичні держави повинні приймати біженців на основі «причинного зв'язку, гуманітарних проблем і нормативного припущення державної системи», у тому сенсі, що «оскільки державна система розподіляє осіб по штатам», держави колективно зобов'язані відповідати за допомогу тим, для кого це призначення є катастрофічним» [5]. Гібні припускає, що біженці мають сильніші моральні вимоги, ніж економічні мігранти, тому що «якщо економічним мігрантам відмовляють у в'їзді, вони змушені залишатися в ситуації бідності; якщо біженців відхилять, на кону може опинитись саме їхнє життя» [6]. Маргарет Мур погоджується, що турбота про основні права виправдовує зобов'язання, які різні політичні спільноти мають щодо біженців. Якщо життя та свобода людей знаходяться під загрозою, вони повинні мати право на безпечний притулок [7].

Загальноприйнятого визначення «міжнародного мігранта» немає. Згідно з Рекомендаціями ООН щодо статистики міжнародної міграції 1998 року, «довготерміновий мігрант» - це особа, яка перебуває за межами території держави, громадянином якої вона (він) є, і яка проживає в іноземній країні понад один рік, незалежно від причин, добровільних чи вимушених, і способів, регулярних чи нерегулярних, використаних для міграції [8]. Подібним чином, визначення наголошує на тривалості принаймні 12 місяців проживання в Європі [9]. Міжнародна організація з міграції пропонує більш відкрите робоче визначення «мігранта», яке в наш час здається більш прийнятним: загальний термін, не визначений у міжнародному праві, що відображає загальне непрофесійне розуміння особи, яка переїжджає зі свого звичайного

місяця проживання в межах країни чи через міжнародний кордон, тимчасово чи постійно, і з різних причин. Термін включає низку чітко визначених юридичних категорій людей, таких як трудові мігранти; особи, чий конкретні типи пересування визначені законом, наприклад, нелегально ввезені мігранти; а також ті, чий статус або засоби пересування конкретно не визначені міжнародним правом, наприклад, іноземні студенти [10].

Багато інших організацій приймають таке ж широке визначення. За даними Департаменту статистики Міжнародного бюро праці, міжнародні мігранти – це «особи, які є звичайними мешканцями цієї країни та є громадянами іншої країни або місце народження яких знаходиться в іншій країні (іноземне населення)» [11]. Міжнародна федерація товариств Червоного Хреста та Червоного Півмісяця підкреслює, що міграція може бути вимушеною або добровільною, але здебільшого це поєднання вибору та обмежень [12]. Цікаво, що вона відзначає намір жити за кордоном протягом тривалого періоду часу, тоді як мотивація чи тривалість перебування не вважаються визначальними елементами міграції в більшості інших контекстів. Наприклад, у Міжнародній конвенції про захист усіх трудящих-мігрантів та членів їхніх сімей термін «працівник-мігрант» означає особу, яка буде зайнята, займається або була зайнята в оплачуваній діяльності в державі, громадянином якої він або вона не є» [13].

Дійсно, термін «мігрант» охоплює широкий спектр людей, від туриста до жертви торгівлі людьми. У цьому спектрі біженець є мігрантом. Проте триває наукова дискусія щодо того, чи слід зображувати біженців як мігрантів. Деякі фахівці та захисники прав біженців вказують на суттєво відмінні мотиви руху біженців порівняно з іншими типами міграції, а також на специфічні нормативні та інституційні рамки захисту біженців. Таким чином, колишній помічник Верховного комісара у справах біженців, Еріка Феллер стверджувала, що було небезпечно та шкідливо для захисту біженців змішувати ці дві групи, і що як тільки розмивається межа між «мігрантами» та «біженцями», розмивається також відмінність між міграційним контролем та захистом біженців [14].

«Міграційна криза», яка була результатом війни в Сирії, де більше мільйона шукачів притулку у 2015 році дісталися Європи породила діякі твердження з приводу термінології статусів осіб. Було стверджено, що «мігрант» — це термін, який позбавляє страждаючих людей їхнього голосу і підриває права тих, хто тікає від насильства та конфлікту [15]. Після цього послідувала гаряча дискусія в ЗМІ щодо використання відповідної термінології та потенційного впливу на реакцію громадськості щодо біженців.

УВКБ ООН застерегло від «сплутування біженців і мігрантів», зазначивши, що «це може мати серйозні наслідки для життя та безпеки біженців. . . шляхом політизації, дебатів і підриву суспільної підтримки біженців та інституту притулку» [16]. Зусилля, спрямовані на те, щоб відрізнити біженців від мігрантів, також були помітними в дискусіях, які призвели до ухвалення у 2018 році *Глобального договору про біженців та Глобальний договір з міграції*.

Біженці, як і всі мігранти, вже захищені міжнародним правом прав людини, яке довело ефективність у вирішенні багатьох перехресних факторів (таких як вік, стать, релігія, етнічна та національна приналежність), які посилюють уразливість біженців. Крім того, наполягання на дихотомії мігрант/біженець спонукає багатьох вважати, що біженцям потрібен захист, а мігрантам – ні, переконання, яке є хибним: біженцям може знадобитися «міжнародний захист», як це концептуально визначено в Конвенції про біженців, але всі мігранти – насправді всі люди, які потребують захисту держав від порушень їхніх прав людини. Дуже важливо наголосити, що особи, які рятуються від військового конфлікту можуть підпадати під визначення біженця якщо наявна загроза переслідування з конвенційної підстави (наприклад, через етнічну приналежність або віросповідання). За умови відсутності підстав переслідування за ознаками, що передбачені Конвенцією, вони можуть претендувати на додатковий захист, як це зробила більшість українців закордоном.

Будь-яка міграція передбачає право вибору місця призначення та певні обмеження. Навіть біженці можуть певною мірою контролювати місце призначення та засоби, які вони обирають, щоб дістатися до нього. Крім того, часом може бути дуже важко відрізнити добровільних від вимушених мігрантів: добровільні мігранти можуть відчувати себе змушеними шукати нові домівки через нагальні проблеми вдома; вимушені мігранти можуть обрати певний притулок через сімейні та громадські зв'язки чи економічні можливості. Крім того, одна форма міграції часто призводить до іншої. Вимушені мігранти, які поселяються в новій країні, можуть привезти членів сім'ї, щоб приєднатися до них. Ця складність була визнана в Нью-Йоркській Декларації про біженців і мігрантів [17] 2016 року — це не є незначним моментом, враховуючи, що Декларація була частково результатом руху біженців по Європі в 2015–2016 роках, що спонукало держави шукати кращого рішення проблеми міграції та притулка [18]. Варто зазначити, що нинішній глобальний контекст значно відрізняється від того, який породив сучасний режим біженців і Конвенцію про біженців, зокрема, яка, безсумнівно, розглядає біженців як «продукти репресивних тоталітарних режимів, в яких звичайні обов'язки

держави перед своїми громадянами були навмисно й прямо порушені» [19]. Сьогодні часто взаємопов'язані фактори ускладнюють стирання межі між економічними та політичними мотивами залишити країну. Вимушена міграція, пов'язана зі збройними конфліктами, політичними заворушеннями та недемократичними суспільствами, значно зросла за останні кілька десятиліть, що ще більше посилюється зміною клімату та боротьбою за обмежені ресурси. У той час як переслідування, конфлікти, насильство та порушення прав людини продовжують витіснити людей з їхніх домівок, конфлікти (наприклад, як в Україні, Сирії, Ізраїлі, Пакистані та Афганістані), які спричинили великі потоки біженців, тривають довше, збільшуючи кількість біженців у світі неухильно зростає.

Таким чином, подвійні зв'язки добровільно або примусово та економічно або політично, які лежать в основі Конвенції про біженців, не пропонують адекватних пояснювальних рамок для тих, хто залишає свої домівки через крайню бідність, спричинену тривалим конфліктом чи репресивними урядами, або через екологічні чи кліматичні фактори — і вони також не відображають особистий досвід обмежень і вибору мігрантів [20]. На цьому тлі деякі вчені ставлять під сумнів етичну припустимість ставлення до статусу біженців як до окремої категорії від мігрантів. Кукатас, наприклад, стверджує, що «роблення біженців особливими не має сенсу ні концептуально, ні практично можливим на підставі наявних на сьогодні доказів» [21].

Суперечка про добровільну/примусову міграцію показує, наскільки ці категорії податливі. Судова практика деяких держав щодо біженців була ліберальною. Як зазначив Гетевей, особи, які приймають рішення в деяких країнах Глобальної Півночі, дедалі більше визнають, що загрози основним соціальним та економічним правам є переслідуванням, у тому сенсі, що вони рівнозначні «постійному або систематичному порушенню основних прав людини, що свідчить про неспроможність державного захисту» [22]. Незважаючи на заперечення УВКБ ООН проти ототожнення мігрантів із біженцями, його власний мандат продемонстрував надзвичайну здатність адаптуватися до цієї реальності. Оскільки кількість вимушених мігрантів у всьому світі неухильно зростає, збільшуються також і особи, якими опікується УВКБ ООН, до повноважень яких тепер входять, окрім біженців, такі групи, як *репатріанти, особи без громадянства, внутрішньо переміщені особи та люди, переміщені внаслідок стихійних лих*. Ці зміни також вплинули на термінологію, яку використовує УВКБ ООН. У 2009 році Крісп зазначив, що з середини 1990-х до середини 2000-х років концепція біженців поступово замінювалася понят-

тям «особи, якими опікується УВКБ ООН». На вебсайті УВКБ ООН тепер йдеться про «біженців, осіб без громадянства, ВПО та інших осіб, яких це стосується».

Держави інструменталізували дихотомію біженців/мігрантів, щоб зупинити небажану міграцію. Багато хто риторично визнає свої зобов'язання щодо біженців, водночас заперечуючи будь-які права «нелегальних іноземців», категорії, до якої надто часто зараховують шукачів притулку. Крім того, біженці в подібних ситуаціях можуть отримувати радикально різне ставлення в різних контекстах. Наприклад, сотні тисяч шукачів притулку з Північної Кореї, які втекли до Китаю з 1995 року, були названі китайським урядом «нелегальними економічними мігрантами», який відмовився розглядати їхні заяви про надання статусу біженців і примусово репатріював багатьох до Північної Кореї [23]. Натомість, мільйонів венесуельців тих, хто покинув свою країну з подібних причин, вітали в сусідніх країнах Латинської Америки, де в Колумбії припадає близько 1,3 мільйона, за нею йде Перу з 768 000 у 2019 році [24]. Цікаво, що країни Латинської Америки вітали всіх осіб, які втікали з Венесуели, незалежно від їхнього походження - можливий статус біженця чи мігранта. Так званий процес Кіто включає механізми для координатії їх реагування та сприяння правовому, соціальному та економічному залученню цих венесуельських громадян, біженців та мігрантів [24]. Це є прикладом того, як у деяких випадках держави можуть не помічати різницю біженців/мігрантів. Зрештою, вони мають суверенне право вирішувати, хто може в'їжджати та проживати на їхній території.

В інших випадках держави просто вирішують ігнорувати особливе ставлення до біженців. Заборона на поїздки, видана президентом США Дональдом Трампом, є прикладом свавільного політичного рішення, яке без розбору спрямоване проти всіх мігрантів (включно з біженцями) [25]. Загалом, подвійне розмежування між добровільною/економічною міграцією та примусовим/політичним переміщенням є дуже незадовільним з концептуальної точки зору і, ймовірно, не є ефективним практичним інструментом для найкращого просування прав біженців.

Висновки. На нашу думку, біженці – це дійсно мігранти. Ми підкреслюємо збіг між цими двома категоріями в глобальному контексті, який характеризується обмеженими шляхами легальної міграції, обмеженими довгостроковими рішеннями для біженців і каральною політикою щодо шукачів притулку. При цьому ми не заперечуємо, що біженці мають особливий статус, і не ставимо під сумнів міжнародний режим захисту біженців. Навпаки, слід підтримувати існуючі інституційні та нормативні рамки захисту біженців, а особливо права біженців, викла-

дені в Конвенції та Протоколі про біженців, слід впроваджувати та зміцнювати.

Ми вважаємо, що зміст полягає в тому, щоб виступати за глобальний режим мобільності, який зрештою приведе до кращого захисту прав для всіх тих, хто переїжджає, включаючи біженців. Міжнародне міграційне право все ще лише зароджується та є фрагментарним, але Глобальний договір про безпечну, впорядковану та врегульовану міграцію є важливим політичним кроком до більш узгодженого структурування відповідей держав. Можемо припустити, що подібно до того, як Загальна декларація прав людини створила імпульс для багатьох наступних інструментів та інституцій з прав людини після 1948 року, Глобальний договір про безпечну, впорядковану та врегульовану міграцію може відігравати подібну каталітичну роль протягом наступних десятиліть.

Біженці справді є однією з категорій мігрантів. Це не скасовує того факту, що біженці є особливими. Нормативна та інституційна база для визнання та захисту біженців має бути захищена та підтримана. Проте двійність між добровільним/економічним і примусовим/політичним, що лежить в основі багатьох занепокоєнь щодо концептуалізації біженців як мігрантів, не є ефективним підходом до просування

прав біженців, особливо в нинішньому контексті вимушеної міграції.

Деякі з основних положень Конвенції про біженців мають наслідком виключення великої кількості вимушених мігрантів з-під її захисту. Певною мірою міжнародне та регіональне право прав людини допомогло заповнити цю прогалину. Закон про права людини краще враховує пересічні елементи вразливості, які можуть прискорити втечу (такі як стать, вік, релігія тощо), і відіграв важливу роль у формуванні та розширенні прав біженців.

Проте залишається колективна криза морального та політичного лідерства. Нинішню «міграційну кризу» неможливо подолати, доки політики не притримуються довгострокового сталого бачення, у якому відстоюються стратегічна політика та практика щодо мобільності та різноманітності, що базуються на правах людини. Незважаючи на сучасні націоналістичні, популістські наративи, можна уявити інший, мирний, більш продуктивний підхід, за допомогою якого мігранти мають право захищати свої права, як і будь-хто інший.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з необхідністю розробити чіткі роз'яснення для надання правильного змісту статусам біженець/мігрант задля кваліфікованого захисту своїх порушених прав.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біженці та шукачі притулку. URL: https://www.unhcr.org/ua/refugees-asylum-seekers_ua.
2. Конвенція про статус біженців від 28.07.1951. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text.
3. Протокол щодо статусу біженців від 16.12.1966. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_363#Text.
4. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України від 08.07.2011 р. № 3671-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text>.
5. Carens J. H. *The Ethics of Immigration*. Oxford: Oxford Univ. Press, 2013. pp. 195–196.
6. Gibney M. J. *The Ethics and Politics of Asylum: Liberal Democracy and the Response to Refugees*. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 2004. P. 12.
7. Moore M. *A Political Theory of Territory*. Oxford: Oxford Univ. Press, 2015. P. 209.
8. UN Department of Economic and Social Affairs. Definitions: Refugee, Migrant. *UN Refugees and Migrants*. URL: <https://refugeesmigrants.un.org/definitions>.
9. Council Regulation (EC) No 862/2007 of 11 July 2007 on Community Statistics on Migration and International Protection and Repealing Council Regulation (EEC) No 311/76 on the Compilation of Statistics on Foreign Workers [2007] OJ L199/23, art 2.1(b).
10. International Organization for Migration. Glossary on Migration. *IML Series*. 2019. No 34. P. 130.
11. International Labour Office, 'Guidelines concerning Statistics of International Labour Migration. ICLS/20/2018/Guidelines (October 2018) para 13.
12. Canadian Red Cross. What is the Difference between a Refugee and a Migrant? URL: <https://www.redcross.ca/how-we-help/current-emergency-responses/past-emergency-responses/past-emergencies-and-disasters/domestic/2017/syrian-refugee-arrival-appeal/how-does-the-canadian-red-cross-help-refugees-and-migrants>.
13. International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families (adopted 18 December 1990, entered into force 1 July 2003) 2220 UNTS 3, art 2(1).
14. Feller E. Refugees Are Not Migrants. (2005) 24(4) RSQ 27, 28.
15. Malone B. Why Al Jazeera Will Not Say Mediterranean "Migrants". *Al Jazeera*. 20 August 2015. URL: <https://www.aljazeera.com/blogs/editors-blog/2015/08/al-jazeera-mediterranean-migrants-150820082226309.html>.

16. Carling J. Refugees Are Also Migrants. All Migrants Matter. *Border Criminologies*. 3 September 2015. URL: www.law.ox.ac.uk/research-subject-groups/centre-criminology/centreborder-criminologies/blog/2015/09/refugees-are-also.
17. New York Declaration for Refugees and Migrants, para 6.
18. Guild E. The Global Compact as a Milestone in Global Governance of Migration. *Global Social Policy*. 2018. No. 18. P. 325.
19. Gibney (n 19) 6.
20. Bhimji F. The Nexus of Political Violence and Economic Deprivation: Pakistani Migrants Disrupt the Refugee/Migrant Dichotomy. *Journal of Immigrant and Refugee Studies*. 2018. №16. P. 470; Kyriakides C. Words Don't Come Easy: Al Jazeera's Migrant–Refugee Distinction and the European Culture of (Mis)trust. *Current Sociology*. 2017. No. 65. P. 933.
21. Kukathas C. Are Refugees Special? Fine S. & Ypi L. (Eds.), *Migration in Political Theory: The Ethics of Movement and Membership*. Oxford Scholarship, 2016. P. 266.
22. Hathaway J. C. Refugees and Asylum. Opeskin B., Perruchoud R. & Redpath-Cross J. (Eds.), *Foundations of International Migration Law*. Cambridge: Cambridge Univ. Press, 2012. Pp. 177–204. P. 185.
23. Aldrich R. An Examination of China's Treatment of North Korean Asylum Seekers. *North Korean Review*. 2011. №7(1). pp. 36–48.
24. UNHCR and IOM. Refugees and Migrants from Venezuela Top 4 Million. *UNHCR UK* (2019, June 7). URL: <https://www.unhcr.org/uk/news/press/2019/7/5d230a254/latin-american-countries-agree-road-map-integration-venezuelans.html>.
25. The executive order of 6 March 2017 notably suspended for 90 days the entry to the US of refugees and migrants from Iran, Libya, Somalia, Sudan, Syria, and Yemen; Exec Order No. 13780, 82 CFR 12,209,13,213 (2017); see also Guild E. 'Crime, Migration and Data Extraction: The Trump Travel Bans. *International Journal of Migration and Border Studies*. 2018. No. 44. P. 366.

REFERENCES

1. Refugees and asylum seekers. Retrieved from: https://www.unhcr.org/ua/refugees-asylum-seekers_ua [in Ukrainian].
2. Convention on the Status of Refugees (1951, July 28). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_011#Text [in Ukrainian].
3. Protocol on the status of refugees (1966, December 16). Retrieved from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_363#Text [in Ukrainian].
4. Law of Ukraine On Refugees and Persons in Need of Additional or Temporary Protection, No. 3671-VI (2011, August 7). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3671-17#Text> [in Ukrainian].
5. Carens, J. H. (2013). *The Ethics of Immigration*. Oxford: Oxford Univ. Press, pp. 195–196.
6. Gibney, M. J. (2004). *The Ethics and Politics of Asylum: Liberal Democracy and the Response to Refugees*. Cambridge: Cambridge Univ. Press. P. 12.
7. Moore, M. (2015). *A Political Theory of Territory*. Oxford: Oxford Univ. Press. P. 209.
8. UN Department of Economic and Social Affairs. Definitions: Refugee, Migrant. *UN Refugees and Migrants*. URL: <https://refugeesmigrants.un.org/definitions>.
9. Council Regulation (EC) No 862/2007 of 11 July 2007 on Community Statistics on Migration and International Protection and Repealing Council Regulation (EEC) No 311/76 on the Compilation of Statistics on Foreign Workers [2007] OJ L199/23, art 2.1(b).
10. International Organization for Migration. Glossary on Migration. (2019). *IML Series*. No 34. P. 130.
11. International Labour Office, 'Guidelines concerning Statistics of International Labour Migration. ICLS/20/2018/ Guidelines (October 2018) para 13.
12. Canadian Red Cross. What is the Difference between a Refugee and a Migrant? Retrieved from: <https://www.redcross.ca/how-we-help/current-emergency-responses/past-emergency-responses/past-emergencies-and-disasters/domestic/2017/syrian-refugee-arrival-appeal/how-does-the-canadian-red-cross-help-refugees-and-migrants>.
13. International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families (adopted 18 December 1990, entered into force 1 July 2003) 2220 UNTS 3, art. 2(1).
14. Feller, E. *Refugees Are Not Migrants*. (2005) 24(4) RSQ 27, 28.
15. Malone, B. (2015, August, 20). Why Al Jazeera Will Not Say Mediterranean "Migrants". *Al Jazeera*. Retrieved from: <https://www.aljazeera.com/blogs/editors-blog/2015/08/al-jazeera-mediterranean-migrants-150820082226309.html>

16. Carling, J. (2015, September 3). Refugees Are Also Migrants. All Migrants Matter. *Border Criminologies*. Retrieved from: www.law.ox.ac.uk/research-subject-groups/centre-criminology/centreborder-criminologies/blog/2015/09/refugees-are-also.
17. New York Declaration for Refugees and Migrants, para 6.
18. Guild, E. (2018). The Global Compact as a Milestone in Global Governance of Migration. *Global Social Policy*, 18, P. 325.
19. Gibney (n 19) 6.
20. Bhimji, F. (2017). The Nexus of Political Violence and Economic Deprivation: Pakistani Migrants Disrupt the Refugee/Migrant Dichotomy. *Journal of Immigrant and Refugee Studies*. 2018. №16. P. 470; Kyriakides C. Words Don't Come Easy: Al Jazeera's Migrant-Refugee Distinction and the European Culture of (Mis)trust. *Current Sociology*, 65. P. 933.
21. Kukathas C. (2016). Are Refugees Special? Fine S. & Ypi L. (Eds.). *Migration in Political Theory: The Ethics of Movement and Membership*. Oxford Scholarship, P. 266.
22. Hathaway, J. C. (2012). Refugees and Asylum. Opeskin B., Perruchoud R. & Redpath-Cross J. (Eds.). *Foundations of International Migration Law*. Cambridge: Cambridge Univ. Press, pp. 177–204 (P. 185).
23. Aldrich, R. (2011). An Examination of China's Treatment of North Korean Asylum Seekers. *North Korean Review*, 7(1), 36–48.
24. UNHCR and IOM. (2019, June 7). Refugees and Migrants from Venezuela Top 4 Million. UNHCR UK. Retrieved from: <https://www.unhcr.org/uk/news/press/2019/7/5d230a254/latin-american-countries-agree-road-map-integration-venezuelans.html>.
25. The executive order of 6 March 2017 notably suspended for 90 days the entry to the US of refugees and migrants from Iran, Libya, Somalia, Sudan, Syria, and Yemen; Exec Order No. 13780, 82 CFR 12,209,13,213 (2017); see also Guild E. (2018). Crime, Migration and Data Extraction: The Trump Travel Bans. *International Journal of Migration and Border Studies*, 44, P. 366.

Krut Kateryna

PhD in Law, Senior teacher of the Department law enforcement and policing
Faculty № 6 of the Kharkiv National University of Internal Affairs

INTERNATIONAL EXPERIENCE IN DETERMINING MIGRANT/ REFUGEE STATUS

Problem setting. The article is devoted to the scientific study of the status of migrants/refugees based on the experience of historical events and international legislation of European countries. The Russian-Ukrainian war led to the largest mass migration of the Ukrainian population since the Second World War. The result was the emergence of a previously unknown phenomenon of multi-million forced migrants, internally displaced persons, asylum seekers, displaced persons and persons seeking additional or temporary protection. Since the article deals with refugees/migrants, we took into account the international experience of countries that directly deal with the legal regulation of various categories of migrants.

Analysis of recent researches and publications. Scientific studies of migration law, namely the status of refugees and migrants, were devoted to the works of such foreign and domestic scholars as S. Castles, S. Timur, P. Stalker, R. O'Neill, S. Spencer, E. Tsakiri, O. Bepalov, S. Volkov, O. Kuzmenko, O. Malynovska, V. Novik, S. Pirozhkov, O. Piskun, I. Prybitkov, Y. Rymarenko, V. Troshchynsky, Y. Todyka, Y. Shemshuchenko, M. Shulga, S. Chekhovych and others. However, the ongoing process of development and transformation of human society creates new trends in migration movements, which, in turn, require legal study.

The purpose of the research is to define the refugee/migrant status in international practice in order to clearly understand and distinguish between these two categories. After all, the dual connections of forced/voluntary and political/economic, which underlie their distinction, are questionable.

Article's main body. It was found that refugees are indeed one of the categories of migrants. The overlap between these two categories in a global context is characterized by limited pathways for legal migration, limited long-term solutions for refugees, and punitive asylum-seeker policies. It should be noted that refugees have a special status, which is confirmed by the international regime of refugee protection, and set forth in the Convention and the Protocol on the Protection of Refugees. Insistence on the migrant/refugee dichotomy leads many scholars to believe that refugees are in

need of protection and migrants are not, a belief that is false: refugees may be in need of “international protection” as conceptualized in the Refugee Convention, but all migrants are, in fact, all people who need the protection of states from violations of their human rights. It is very important to emphasize that persons fleeing a military conflict may fall under the definition of a refugee if there is a threat of persecution on the basis of the Convention. Provided there are no grounds for persecution based on the grounds provided for by the Convention, they can claim additional protection, as the majority of Ukrainians abroad did.

Conclusions and prospects for the development. It is proposed to advocate for a global mobility regime that will ultimately lead to better protection of rights for all those who move, including refugees. International migration law is still nascent and fragmented, but the Global Compact on Safe, Orderly and Regular Migration is an important political step towards a more coherent structuring of state responses.

Key words: migrant, refugee, migration crisis, forced migrants, long-term migrants.

За ДСТУ 8302:2015 цю статтю слід цитувати:

Крут К. О. Міжнародний досвід визначення статусу мігрант/біженець. *Право та інновації*. 2024. № 1 (45). С. 79–86.